

Gemeente Valkenburg aan de Geul Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Rapportage aan de gemeenteraad
rapport d.d. 27 juli 2016

Ernst & Young Accountants LLP
Stationsplein 8C
6221 BT Maastricht, Netherlands
Postbus 100
6200 AC Maastricht, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 34 55
ey.com

Gemeenteraad van de gemeente Valkenburg aan de Geul
Postbus 998
6300 AZ VALKENBURG AAN DE GEUL

Maastricht, 27 juli 2016

HDES-AC7DJK/mm

Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- ▶ kwaliteit beheersorganisatie;
- ▶ rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ wensen en aandachtspunten.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2015. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van de gemeente Valkenburg aan de Geul.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept is op 26 juli 2016 afgestemd met het management. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Valkenburg aan de Geul.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. N.A.J. Silverentand RA
Externe accountant

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te 6 More London Place, London, SE1 2DA, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Inhoudsopgave

Onze conclusie	5
Story of the audit	8
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	11
Kwaliteit resultaat	23
Kwaliteit beheersorganisatie	26
Rechtmatigheidsbeheer	29
Wensen en aandachtspunten	32
EY in het accountantsdebat	39

Bijlagen	41
1 Onafhankelijkheid en controleproces	
2 Overzicht controleverschillen	
3 SiSa-bijlage	
4 Innovatie van accountantscontrole genereert kwaliteit en waarde	

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 48

A blurred office scene with a yellow text box. The background shows a person standing near a whiteboard and another person sitting at a desk. The text 'Onze conclusie' is displayed in a yellow box on the right side of the image.

Onze conclusie

Onze conclusie

Opdracht

Conform de door u aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente Valkenburg aan de Geul gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving, te weten het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten). Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Verklaring over de jaarrekening

Wij zijn voornemens een controleverklaring met beperking voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid bij de jaarrekening 2015 te verstrekken.

Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2015 zijn ingericht in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de in de jaarrekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van de gemeente Valkenburg aan de Geul, uitgezonderd de effecten van de gerapporteerde fouten en onzekerheden voor getrouwheid en rechtmatigheid met betrekking tot de kosten die voortvloeien uit de decentralisaties van activiteiten in het sociale domein.

Overzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen

Ongecorrigeerde verschillen		
	Fouten	Onzekerheden
Getrouwheid (geldt ook als rechtmatigheid)	€ 296.046	
Rechtmatigheid	€ 296.046	
Totaal ongecorrigeerde verschillen	€ 296.046	
Onzekerheden met betrekking tot 3D (getrouwheid)		€ 4.065.119
Onzekerheden met betrekking tot 3D (rechtmatigheid)		€ 4.351.565
In percentage totale lasten + dotaties reserves (getrouwheid)	0,5%	6,9%
In percentage totale lasten + dotaties reserves (rechtmatigheid)	0,5%	7,3%
Goedkeuringstolerantie	1,00%	3,00%

Wij adviseren om de onzekerheden nader te onderzoeken. In het verslag gaan wij nader in op de individuele ongecorrigeerde controleverschillen. In de bijlage bij dit rapport worden de bevindingen gedetailleerd samengevat.

Onze conclusie

Verklaring betreffende het jaarverslag en overige gegevens

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de overige gegevens zijn toegevoegd.

Wij zijn voornemens om op 27 juli 2016 de verklaring te verstrekken.

Wij zijn er bij ons oordeel van uitgegaan dat de gemeenteraad de nu overlegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Naar aanleiding van onze controle zijn in de jaarrekening die aan de raad is voorgelegd een drietal administratieve correcties doorgevoerd waarmee wij ons kunnen verenigen.

Verloop van de accountantscontrole

Het verloop en de doorlooptijd van de controle 2015 is, anders en langer geweest dan gebruikelijk. Dit is een gevolg van de decentralisaties en de controlewerkzaamheden daaromtrent.

Story of the audit

Story of audit

Verantwoordelijkheden

Algemeen

Conform de door u aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente Valkenburg aan de Geul gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door u vastgestelde controleprotocol. De aard van onze opdracht is nader uiteengezet in onze opdrachtbevestiging d.d. 2 november 2015.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna onregelmatigheden) berust zowel bij degenen belast met governance (gemeenteraad) als bij het management (het college). Het is van belang dat het college, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

Wij hebben geen indicaties dat dergelijke situaties zich hebben voorgedaan in 2015.

Bevestiging onafhankelijkheid

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij bevestigen dat wij zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk van gemeente Valkenburg aan de Geul zijn.

Story of audit

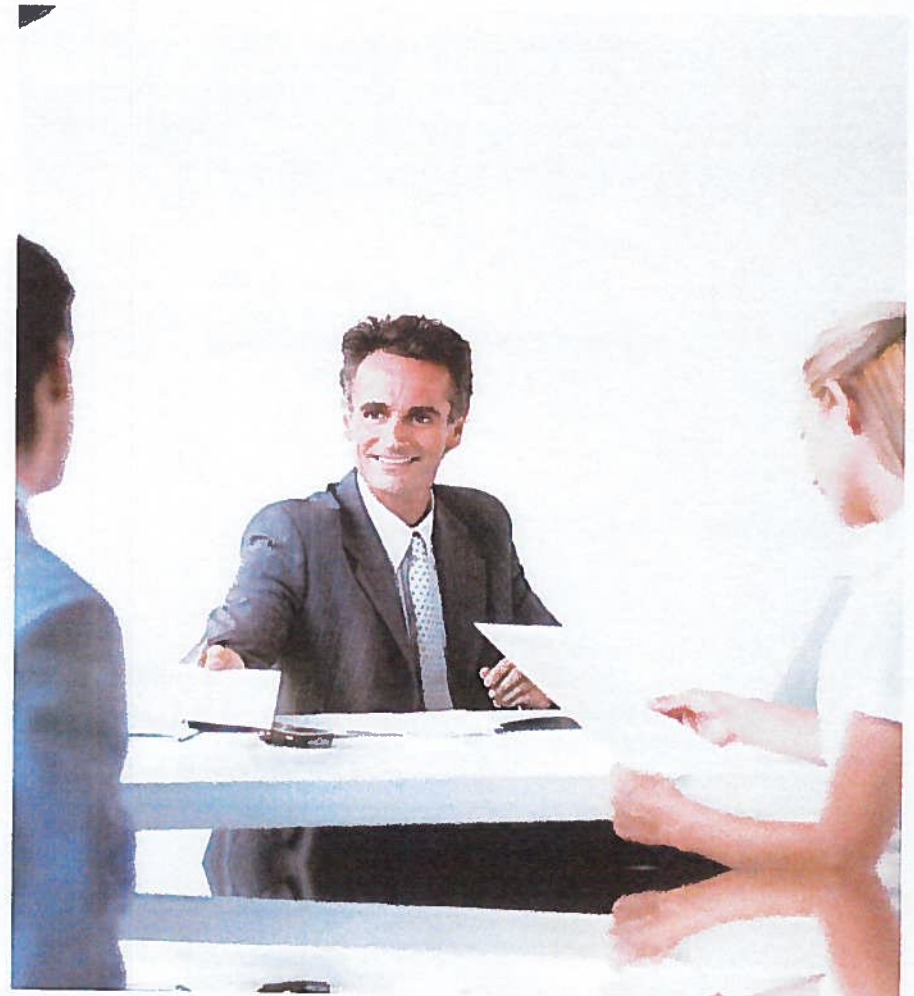
Gehanteerde materialiteit

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren, deze is gesteld op 1% van de lasten voor fouten en 3% van de lasten voor onzekerheden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Op grond van de jaarrekening 2015 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 593.000 (1% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves) en voor onzekerheden € 1.779.000 (3% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden. Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 50.000.

Wij hebben de bepaalde materialiteit in onze planningsfase van de controle, gedurende en na afloop van de controle geëvalueerd en hebben deze gedurende de audit niet aangepast.

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2015

Voordelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat over het jaar 2015 bedraagt € 360.119 voordelig ten opzichte van een begroot sluitend saldo van nihil.

Het resultaat over 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Realisatie 2015	Afwijking
Totale lasten	48.843	48.722	(121)
Totale baten	(49.663)	(49.954)	(291)
Totaal saldo van baten en lasten	(820)	(1.232)	(412)
Mutaties in reserve	820	872	(52)
Gerealiseerd resultaat	0	(360)	(360)

Uw begrotingsbeheer is op orde

Op pagina 88 tot en met 91 van de jaarrekening worden de belangrijkste afwijkingen in het resultaat ten opzichte van de begroting uitgebreid toegelicht. Deze toelichting dient in samenhang gelezen te worden met de toelichting per programma in het jaarverslag. Wij zijn van mening dat hierdoor voldoende inzicht wordt gegeven over de belangrijkste begrotingsafwijkingen.

De jaarrekening laat op het niveau van de lasten een onderschrijding zien van 0,14% dat met name op de programma's Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, sociale voorzieningen en dienstverlening, alsmede Cultuur & Educatie behaald is. Daarnaast is een positief resultaat behaald van 0,59% op de algemene dekkingsmiddelen en reservemutaties. Wij stellen vast dat deze afwijking conform voorgaande jaren beperkt is. In het algemeen achten wij, gezien de omvang van de afwijkingen, het begrotingsbeheer op orde.

Kwaliteit van het resultaat

Het gerealiseerde resultaat bedraagt € 360.119 voordelig. Onderstaand benoemen wij de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting:

- ▶ Hogere inkomsten uit bouwleges € 95.000
- ▶ Hogere inkomsten toeristenbelasting € 66.000
- ▶ Hogere algemene uitkering € 120.000

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

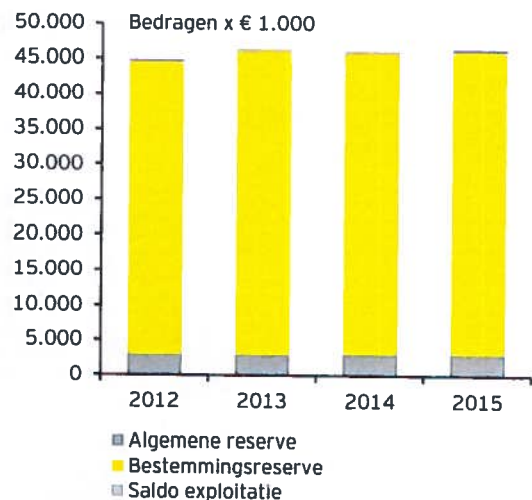
Onze analyse van de financiële positie

Analyse van de financiële positie

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft een solide financiële positie. Mogelijke risico's uit hoofde van grondexploitatie, vastgoed en de afrekening 2015 van de rijksdecentralisaties, kunnen gezien de financiële positie toereikend opgevangen worden.

Eigen vermogen neemt toe

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2015 volgens de jaarrekening € 46,6 miljoen en heeft zich vanaf 2012 als volgt ontwikkeld:

Van de totale reserves ter hoogte van € 46,6 miljoen (2014: € 46,2 miljoen) is € 3,2 miljoen (2014: € 3,2 miljoen) opgenomen als algemene reserve. Per saldo is de vermogenspositie van de gemeente Valkenburg aan de Geul gedurende 2015 met € 0,4 miljoen toegenomen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat €800.000 van de reserves rechtstreeks in mindering op actief Geulpoort is gebracht conform het Raadsbesluit.

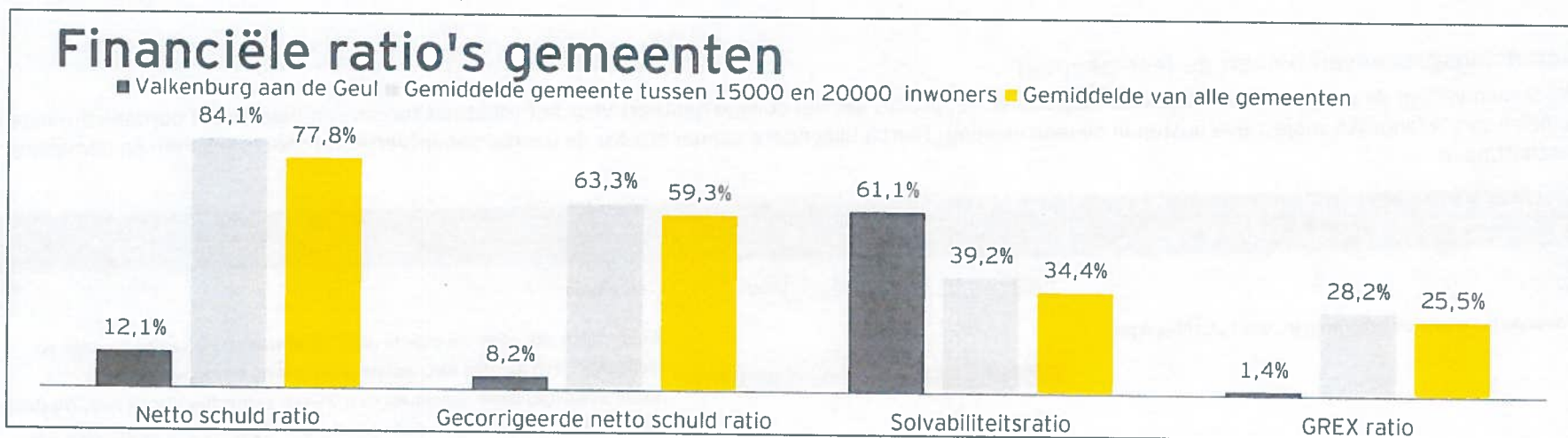
Ratio's

Als gevolg van een wijziging in het BBV dient de gemeente een aantal verplichte ratio's in de paragraaf "weerstandsvermogen en risicobeheersing" toe te lichten. Het opnemen van ratio's past in het streven naar meer transparantie en omdat daarmee wordt beoogd de raad in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en over de baten en de lasten van de gemeente. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. Zij leveren daarmee ook een bijdrage aan hun kaderstellende en controlerende rol.

Relevante financiële kengetallen			
Ratio	2014 realisatie	2015 begroting	2015 realisatie
Netto schuldquote	10,6%	6,6%	12,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	6,1%	2,7%	8,2%
Solvabiliteitsratio	60,9%	57,9%	61,1%
Structurele exploitatieruimte	8,2%	(0,8%)	8,3%
Grondexploitatie	0,2%	0,00%	1,4%
Belastingcapaciteit	115,2%	113,1%	113,1%

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

Algemeen

Bovenstaand figuur geeft inzicht in de financiële ratio's op basis van de jaarrekening 2015 inclusief een vergelijking met het gemiddelde van de benchmark gemeenten en alle gemeenten van Nederland.

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote is ten opzichte van 2014 toegenomen tot 12,1% (landelijk bedroeg deze quote gemiddeld 77,8%).

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van het doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Ten opzichte van 2014 is de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen met 2,1% toegenomen tot 8,2% (landelijk gemiddelde 59,3%).

Solvabiliteit

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitsratio waarbij het eigen vermogen uitgedrukt wordt als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin uw gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is in 2015 verder toegenomen tot 61,1% als gevolg van een hoge eigenvermogenspositie ten opzichte van aangetrokken vreemd vermogen in relatie tot het balanstotaal. Dit percentage ligt daarmee fors hoger dan het landelijke gemiddelde van 34,4%.

Grondexploitatie (GREX) ratio

De (GREX) ratio toont de verhouding tussen de boekwaarde van de in exploitatie genomen bouwgrond (IEGG) en de niet in exploitatiegenomen bouwgrond (NIEGG) in relatie tot de totale baten. De ratio geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten.

De voorraadwaarde op de balans bedraagt €703.992 en is qua omvang relatief beperkt en komt overeen met 1,4% van de baten.

Het landelijk gemiddelde bedraagt 25,5%.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Schattingen

Schattingsprocessen binnen de jaarrekening

Wij stellen vast of de gemeenteraad is geïnformeerd over het proces dat het college hanteert voor het tot stand komen van belangrijke oordeelvormingen ten aanzien van belangrijke subjectieve posten in de jaarrekening. Hierbij bijzondere aandacht voor de daarbij gehanteerde veronderstellingen en gemaakte inschattingen.

Posten met een schattingselement	Mate van schattingsonzekerheid			Kwaliteit toelichting
	Hoog	Gemiddeld	Laag	
Waardering grond en gebouwen inclusief afschrijvingen				Er zijn geen indicaties om over te gaan tot afwaardering van de gronden en gebouwen. Ten aanzien van onderwijshuisvesting en renovatie zijn de afschrijvingstermijnen aangepast naar 25 jaar respectievelijk 15 jaar. Wij stelden vast dat de raad hierover in de kaderbrief d.d. 29 juni 2015 geïnformeerd is.
Waardering van uw deelnemingen en langlopende schulden				Deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Met de financiële consequenties wordt voldoende rekening gehouden in de meerjarenbegroting.
Waardering van de bouwgrondexploitaties en de niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)				De gemeente voert een passief, risicomijdend grondbeleid waarbij risico's worden overgedragen aan projectontwikkelaars. Periodiek worden veronderstellingen ten aanzien van de opbrengstwaarde herijkt.
Waardering van de debiteuren				Debiteuren worden adequaat voorzien indien de verwachting is dat deze niet meer inbaar zijn. De voorziening dubieuze debiteuren wordt allereerst individueel bepaald en voor het overige niet beoordeelde deel aan de hand van een staffel een percentage onvoorzien genomen welke oploopt naarmate de ouderdom toeneemt. Er spelen in 2015 geen materiële zaken.
Beoordeling toereikendheid van uw voorzieningen				Wij hebben de toereikendheid van de voorzieningen beoordeeld. De gemeente Valkenburg aan de Geul treft adequate voorzieningen voor risico's en verplichtingen die op een betrouwbare wijze zijn in te schatten.
Beoordeling van de risico's ten aanzien van de niet uit de balans blijvende verplichtingen				De risico's inzake de niet uit de balans blijvende verplichtingen zijn in voldoende mate toelicht in de jaarrekening. De verstrekte garanties vallen grotendeels onder het WSW-waarborgfonds.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

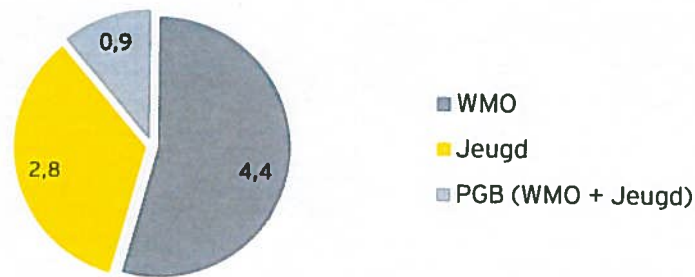
Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Inleiding

In de exploitatie zijn diverse categorieën lasten inzake het sociaal domein (WMO en Jeugd) verantwoord. De totale omvang van € 8,1 miljoen is met name verantwoord in het programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening.

Uitgaven sociaal domein (WMO + Jeugd)
(in miljoenen euro's)

De gemeente Valkenburg aan de Geul werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten en ketenpartners. Met betrekking tot de jeugdzorg wordt samengewerkt met de centrumgemeente Maastricht. Voor de uitvoering van de WMO wordt in belangrijke mate samengewerkt met Zorg Lokaal. In de afgelopen periode is er veel energie gestoken in het zorgen voor de continuïteit van zorgverlening, het inrichten of aanpassen van werkprocessen, het opstellen van beleid en het maken afspraken met relevante ketenpartners.

Organisatie jeugdzorg en WMO

De gemeente is in de basis verantwoordelijk voor de inrichting en afspraken rondom de jeugdzorg en de WMO. Bij veel gemeenten is zichtbaar dat er intensief wordt gewerkt aan de beheersing van de zorg en de hiermee samenhangende controles op getrouwheid en rechtmatigheid.

Voor de jeugdzorg van uw gemeente loopt deze controle en verantwoording via de gemeente Maastricht die als centrumgemeente functioneert voor Zuid Limburg. *De inhoudelijke controle op de zorg is daarmee bij de gemeente Maastricht komen te liggen.* Vanuit de gemeente Valkenburg aan de Geul gezien controleren wij "slechts" of de in de jaarrekening opgenomen kosten getrouw en rechtmatig zijn volgens de door de accountant van de gemeente Maastricht gecertificeerde verantwoording. Wij hebben daarbij gebruik gemaakt van de controle verklaring en het verslag van bevindingen d.d. 11 juli 2016 van de (EY)accountant van de gemeente Maastricht. Volgens dit verslag is € 471.426 onzeker ten aanzien van getrouwheid. Met betrekking tot de rechtmatigheid is € 757.872 onzeker.

Voor de uitvoering van de WMO (oud en nieuw) maakt de gemeente Valkenburg aan de Geul gebruik van de diensten van ZorgLokaal. Wij hebben geen gecontroleerde verantwoording ontvangen van ZorgLokaal. Daarom hebben wij de kosten ad € 2.622.237 van ZorgLokaal volledig als onzeker aangemerkt. Verwacht wordt dat een dergelijke verantwoording niet op korte termijn zal worden aangeleverd. Daarom concluderen wij dat wij een onzekerheid hebben met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid van de via Zorg lokaal gemaakte kosten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Persoonsgebonden budgetten jeugd/WMO

Gebruik maken van controleverklaring SVB

Ten aanzien van de PGB's voor jeugdzorg en WMO geldt dat de gemeente Valkenburg aan de Geul de PGB's toekent. De SVB treedt op als service organisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

Wij merken hierbij het volgende op:

- ▶ Inherent aan de systematiek van de PGB verstrekking is, dat de budgethouder de levering van de prestatie controleert en bevestigt. De veronderstelling hierbij is dat de PGB budgethouder alleen facturen indient voor de zorg die hij daadwerkelijk heeft ontvangen. Voor 2015 was de verplichte formele autorisatie van de facturen door de budgethouder nog niet geregeld. Dit betekent dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat de prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.
- ▶ De auditdienst SVB heeft de in 2015 gedane uitgaven gecontroleerd (kasbasis). De controle op de uitgaven in 2016 die betrekking hebben op 2015 (relevant vanwege baten en lastenstelsel bij gemeenten) is onderdeel van de accountantscontrole 2016 bij de SVB en heeft derhalve nog niet plaatsgevonden.
- ▶ Tot slot is er op dit moment onvoldoende controle informatie beschikbaar om de bevindingen van de SVB door te vertalen naar een individuele gemeente.

Dit betekent dat de verklaring van de SVB onvoldoende zekerheid geeft over de PGB lasten van uw gemeente. Wij hebben dan ook het volledige bedrag aan PGB middelen als onzekerheid opgenomen in ons overzicht van controleverschillen.

De gemeente heeft de uitnutting van de PGB's die volgens opgave van SVB medio juli € 918.000 bedraagt, als last verwerkt.

Het verschil tussen de last volgens de opgave van medio juli van SVB ad € 918.344 en de last volgens de concept jaarrekening van € 971.456 is gecorrigeerd. Dit bedrag is meegenomen in ons totaal overzicht van gecorrigeerde fouten.(bijlage 2).

Inhoud controleverklaring SVB

De controleverklaring van de SVB is op 10 juni 2016 verstrekt. Ondanks dat wij hier geen gebruik van hebben gemaakt, geven wij u kort inzicht in de uitkomsten van de uitgevoerde controles. Hierbij valt dus op te merken dat dit geen volledig beeld geeft vanuit uw gemeente perspectief maar slechts kan worden gezien als een indicatie van het landelijke beeld. Ook heeft hierbij geen controle op de prestatielevering plaatsgevonden.

Controleverklaring SVB inzake WMO	Totale fouten/onzekerheden
Rechtmatigheid	14,46%
Getrouwheid	4,46%
	Afkeurend oordeel
Controleverklaring SVB inzake Jeugdzorg	Totale fouten/onzekerheden
Rechtmatigheid	39,41%
Getrouwheid	17,58%
	Afkeurend oordeel

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijkste aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Materiële vaste activa - Centrumplan

In de balans is een boekwaarde van de investeringen in het Centrumplan opgenomen van € 6,1 miljoen. Dit betreft een saldo van de gerealiseerde investeringen en de hierop betrekking hebbende (subsidie) opbrengsten. Deze is als volgt samengesteld:

Bedragen x € 1.000.000	31 december 2015	31 december 2014
Economische investeringen	1,0	1,0
Maatschappelijke investeringen	4,2	4,1
Investerings in uitvoering	0,9	0,8
Totaal	6,1	5,9

De economische investeringen hebben betrekking op aangeschafte panden waarvan de gemeenteraad op een later moment heeft besloten deze niet te betrekken in het Centrumplan. In de jaarrekening zijn deze opgenomen als materiële vaste activa met een economisch nut. Deze panden worden in de jaarrekening gewaardeerd op de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. Wij stellen vast dat de gemeente de marktwaarde van deze panden beoordeelt en de boekwaarde vermindert indien hier aanleiding toe is. Naar aanleiding hiervan is een voorziening gevormd die ultimo 2015 € 175.000 bedraagt.

De investeringen in maatschappelijke voorzieningen eind 2015 hebben betrekking op de uitgaven van € 11,4 miljoen ten aanzien van openbare ruimte en wegen van het Centrumplan. Deze investeringen zijn reeds verminderd met een bedrag van € 7,2 miljoen aan dekkingsmiddelen (provinciale en gemeentelijke gelden).

De investeringen in uitvoering hebben betrekking op de voorbereidingskosten, contractmanagement en de aanschaf van de kavels met een totale uitgaven van € 10,9 miljoen. Op dit investeringsbedrag zijn de reeds ontvangen huuropbrengsten en de ontvangen subsidiegelden van derden van totaal € 10,0 miljoen in mindering gebracht. Aangezien de gemeente het merendeel van de uitgaven en ontvangsten contractueel heeft vastgelegd, is het financiële risico momenteel beperkt. De gemeente loopt wel nog enig risico met betrekking tot nadeelcompensatie.

De totale boekwaarde van de investeringen in het Centrumplan is ten opzichte van 2014 met € 0,2 miljoen gestegen. De stijging wordt veroorzaakt door de gerealiseerde projectuitgaven van € 0,1 miljoen in de investeringen met een maatschappelijk nut en € 0,1 miljoen in de investeringen in uitvoering.

Ter dekking van de investeringen in het Centrumplan heeft de gemeenteraad in het verleden reeds een bestemmingsreserve van € 6,1 miljoen gevormd hetgeen aansluit met de onrendabele top van het centrumplan. Bij oplevering van het project in 2016 zal deze reserve in mindering worden gebracht op de boekwaarde van het Centrumplan.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering grondexploitatie

De waardering van de grondexploitatie was een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid die deze balanspost meebrengt. Wij brengen nadrukkelijk bij u onder de aandacht dat wij de grondexploitaties hebben beoordeeld op basis van de huidige bekende situatie en economische ontwikkelingen. De uitkomsten van onze beoordelingen moeten ook in dat licht worden gezien.

In het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeente Valkenburg aan de Geul hebben wij de grondexploitatie gecontroleerd. De post voorraad van de gemeente is als volgt te specificeren.

Bedragen in hele €	31 december 2015	31 december 2014
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (NIEGG)	1	1
Overige grond en hulpstoffen	(348.521)	(166.053)
In exploitatie genomen bouwgronden (IEGG) - OHW	703.992	90.001
Totaal	355.472	(76.051)

Zoals uit het voorgaand overzicht blijkt zijn de grondexploitaties nader onder te verdelen naar overige grond en hulpstoffen, nog niet in exploitatie genomen bouwgronden en het zogenaamde onderhanden werk.

Deze onderverdeling is afhankelijk van de formele status van de grondexploitatie:

- ▶ De gronden waar de raad geen stelling voornemen heeft deze te ontwikkelen, dienen geclassificeerd te worden als overige grond en hulpstoffen.
- ▶ Er is sprake van onderhanden werk op het moment dat er een vastgesteld exploitatieplan aanwezig is, waarbij de bestemming van de gronden definitief is vastgelegd.
- ▶ Als er nog geen vastgesteld exploitatieplan is, maar de raad heeft wel het stellige voornemen de gronden op afzienbare termijn te ontwikkelen, dan dienen de betreffende gronden te worden gepresenteerd als bouwgronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. Hierbij is er dus nog geen zekerheid over de wijze waarop de bouwgrond in eigendom van de gemeente geëxploiteerd gaat worden.

De overige grond en hulpstoffen van negatief € 0,3 miljoen is de huidige waarde van Brouwerrijterrein de Leeuw welke conform de voorschriften van de BBV in 2014 geherrubriceerd is. De in exploitatie genomen bouwgronden (IEGG) hebben geheel betrekking op het Centrumplan welke naar verwachting in 2016 geheel zal worden opgeleverd. Op de overige grond- en hulpstoffen en de in exploitatie genomen gronden gaan wij hierna nader in.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Hieronder vindt u een visuele risicobeoordeling van de belangrijkste grondexploitatieprojecten van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Dit betreffen zowel in exploitatie genomen projecten als nog in exploitatie te nemen projecten.

Grondexploitatie waardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de grondexploitatie			
	Hoog	Midden	Laag	Toelichting
Brouwerijterrein De Leeuw				1

Ontwikkeling terrein Leeuwbrouwerij (1)

In 2012 heeft de gemeente het terrein van de voormalige Leeuwbrouwerij gekocht voor een bedrag van € 3,0 miljoen. De gemeente heeft met provincie Limburg een samenwerkingsovereenkomst gesloten waarin beide partijen zich voor 50% garant stellen voor het exploitatieresultaat. De gemeente heeft in 2012 de verkrijgingsprijs van € 3,0 miljoen verminderd met de verkregen provinciale subsidie van € 1,5 miljoen en voor het resterende saldo (€ 1,5 miljoen) in het verleden een voorziening getroffen. Omdat tot op heden nog geen definitieve besluitvorming heeft plaatsgevonden omtrent de bestemming van het terrein, is dit, conform de voorschriften van het BBV, in de balans onder de *Overige grond en hulpstoffen* verantwoord. De reeds gerealiseerde kosten verminderd met opbrengsten bedragen € 0,6 miljoen. Het college verwacht dat er nog € 0,5 miljoen aan kosten moeten worden gemaakt en dat de totaal verwachte toekomstige opbrengsten € 0,2 miljoen bedragen.

Voor de naar verwachting ongedekte kosten is een voorziening gevormd van circa € 0,9 miljoen. Hierdoor bedraagt de boekwaarde ultimo 2015 negatief € 0,3 miljoen.

Wij adviseren de gemeente, om zo spoedig mogelijk een investeringsopzet vast te stellen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Voorziening vakantiegelden

Met ingang van 1 januari 2016 zou het individueel keuzebudget in werking zijn getreden waarbij werknemers de keuze krijgen te bepalen wanneer het vakantiegeld wordt uitbetaald. De invoeringsdatum van het IKB is echter uitgesteld naar 1 januari 2017. De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft besloten deze invoeringsdatum als ingangsdatum te hanteren. Omdat de gemeente ervoor kiest het IKB per 1 januari 2017 in te voeren, betekent dit dat in 2016 voor het eerst een éénmalige extra last van 7 maanden vakantiegeld ontstaat. Deze last (€ 0,2 miljoen in 2015) moet als kortlopende verplichting worden opgenomen (art.49.a BBV).

In de jaarrekening 2015 heeft de gemeente ten laste van de algemene dekkingsreserve een voorziening vakantiegelden gevormd van € 0,2 miljoen. Op grond van artikel 44, lid 3 van de BBV is het voor gemeentelijke organisaties niet toegestaan om aan het eind van een boekjaar een voorziening te treffen ter hoogte van de schuld die op dat moment bestaat vanwege het eenmalige karakter. Er is immers geen sprake van een aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichting van vergelijkbaar volume.

Omdat het IKB voor de gemeente Valkenburg pas op 1 januari 2017 in werking treedt bestaat er in 2015 geen verplichting ten aanzien van het IKB. Wij hebben hiertoe een correctie van € 0,2 miljoen ten gunste van de algemene dekkingsreserve voorgesteld. Naar aanleiding van het gesprek met het hoofd "middelen" is aangegeven dat de voorkeur uitgaat om de gevormde voorziening in 2015 op de balans te laten staan omdat deze verplichting in 2016 gevormd moet gaan worden.

Omdat deze verwerkingswijze in strijd is met de wet- en regelgeving zal een ongecorrigeerd controleverschil van € 0,2 miljoen in de bijlage worden opgenomen. Het ongecorrigeerd controleverschil heeft geen impact op het gerealiseerd resultaat.

Afschrijvingskosten huisvesting onderwijs en renovatie

Enkele jaren geleden heeft de raad besloten om bij nieuwbouw (onderwijsinvesteringen) en renovatie een afschrijvingstermijn van 25 jaar (was 40 jaar) respectievelijk 15 jaar (was 25 jaar) te hanteren hetgeen ook in de financiële verordening is opgenomen. In de jaarrekening 2015 heeft op de genoemde activacategorieën (investeringen met een economisch nut) een bijstelling van de afschrijvingsduur plaatsgevonden rekening houdend met de bovenstaande afschrijvingstermijnen. Dit heeft in 2015 geleid tot een extra afschrijvingslast van €1,5 miljoen welke door de investeringsreserve huisvesting onderwijs opgevangen is. Opgemerkt dient te worden dat deze (extra) afschrijvingslasten geen inhaalafschrijvingen zijn.

Van de € 1,5 miljoen aan extra afschrijvingen blijkt dat voor een tweetal investeringen € 0,1 miljoen meer is afgeschreven dan op basis van de bijgestelde afschrijvingsmethodiek is toegestaan. Dit betreffen de afschrijvingen op de volgende investeringen:

- ▶ Functie 431.04.20.05 - Bitumen dakbedekking € 87.986
- ▶ Functie 431.92.17.02 - Uitbreiding eerste inrichting met onderwijsleerpakket € 8.865.

Wij hebben hiertoe een correctie van € 0,1 miljoen voorgesteld.

Naar aanleiding van het gesprek met het hoofd "middelen" is aangegeven dat de voorkeur uitgaat om de deze hogere afschrijvingen niet in de jaarrekening 2015 te corrigeren. Gelet op de controletoleranties zal een ongecorrigeerd controleverschil van € 0,1 miljoen in de bijlage worden opgenomen.

Het ongecorrigeerd controleverschil heeft een negatieve impact van € 0,1 miljoen op het gerealiseerd resultaat ultimo boekjaar 2015.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Europese aanbestedingen

De raad heeft besloten het interne aanbestedingsbeleid niet in het normenkader op te nemen. Dit betekent dat eventueel geconstateerde fouten niet tot de rechtmatigheidsfouten hoeven te worden gerekend en zij daardoor ook geen invloed hebben op de aard van de controleverklaring. Als accountant moeten wij wel controleren of het Europees aanbestedingsbeleid door de gemeente juist is toegepast.

Monsdal B.V.

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft het onderhoud van de openbare ruimte 2015 rechtstreeks aan Monsdal B.V. gegund. Omdat sprake is van een 2B-dienst kan in beginsel volstaan worden met een onderhandse aanbesteding (waarbij de artikelen 2.38 en 2.39 en par. 2.3.3.1 en 2.3.8.9 van de Aanbestedingswet in acht genomen moeten worden).

Als er sprake kan zijn van een grensoverschrijdend belang (dus mogelijke belangstelling van dienstverleners uit het buitenland, hetgeen mag worden aangenomen dat hier sprake van is gezien de ligging van de gemeente ten opzichte van de landsgrenzen), dan moet er een passende mate van publicatie plaats vinden. Uit jurisprudentie blijkt dat dat het geval is als de opdracht van te voren wordt aangekondigd op de site van de gemeente of elders wordt gepubliceerd. Deze publicatie moet op zodanige wijze plaatsvinden dat belangstellenden van hun interesse kennis kunnen geven en kunnen meedoen aan de dan te volgen aanbestedingsprocedure. Verder moet de gunning van een 2 B opdracht binnen 48 dagen gemeld worden op TenderNed.

Bij 2B diensten kan alleen uit de publicatie blijken dat de gemeente de te volgen procedure heeft afgewogen en de juiste procedure gevolgd heeft.

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente hier niet aan voldaan heeft waardoor sprake is van een formele rechtmatigheidsfout in de procedure voor een bedrag van € 808.206. Omdat sprake is van een formele rechtmatigheidsfout zal deze fout niet meewegen in het rechtmatigheidsoordeel van de jaarrekening.

Daarnaast merken wij op dat er bij gemeente Valkenburg aan de Geul geen controle wordt uitgevoerd op de aanbestedingen die door een derde partij ten behoeve van de gemeente Valkenburg worden uitgevoerd. Het is mogelijk een aanbesteding (namens de gemeente) aan een derde uit te besteden, maar dat ontslaat de gemeente niet van haar verplichting om correct aan te besteden. Ondanks dat TenderNed afdwingt dat alle stappen van de Europese aanbestedingen doorlopen worden adviseren wij de gemeente Valkenburg aan de Geul intern vast te stellen dat het Europees aanbestedingsbeleid juist is toegepast omdat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de toepassing van de juiste procedure ook als deze door een andere partij wordt uitgevoerd omdat de gemeente opdrachtgever is. Hierbij dient tevens te worden vastgesteld dat in alle gevallen waarin de Europese aanbesteding op basis van de omvang en de aard van de opdracht van toepassing is ook daadwerkelijk Europees is aanbesteed.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Brede doeluitkering verkeer en vervoer tussen medeoverheden (E27b)

In het accountantsverslag 2014 hebben wij u geïnformeerd dat in de SiSa-verantwoordingsbijlage voor de SiSa-regeling E27B, inzake het project Reinaldstraat onder indicator E27B, een correctie verantwoord was van € 100.000. Van € 50.000 hebben wij in 2014 de juistheid en rechtmatigheid vastgesteld. Van de resterende €50.000 stelden we vast dat deze kosten eveneens in het kader van het project Reinaldstraat zijn gerealiseerd echter dat de provincie voor dit deel geen subsidiebeschikking heeft verstrekt. Wel verstrekte de provincie een subsidiebeschikking in het kader van het project Burgemeester Henssingel/Walramplein van € 50.000 waarvoor echter in 2015 nog geen uitgaven hebben plaatsgevonden.

De gemeente heeft in 2014 aan de provincie Limburg goedkeuring verzocht om de resterende € 50.000 van het laatste genoemd project in de SiSa-verantwoording 2014 onder de indicator van het project Reinaldstraat af te mogen rekenen zodat regionaal per ultimo boekjaar 2014 alle BDU-projecten met de provincie kon worden afgerekend. Tot op heden heeft de gemeente van de provincie op het ingediende verzoek nog geen uitsluitel ontvangen.

Omdat in de subsidieverleningsbeschikking d.d. 27 december 2010 - kenmerk CAS201000017493/-DOC201000163761 is opgenomen dat declarabele projectkosten binnen de aangegeven bestedingsdoelen herverdeeld mogen worden over de projecten welke zijn opgenomen in de bij de subsidieaanvraag behorende projectprogramma die bij wijze van dat besluit niet zijn uitgesloten, kunnen wij ons vinden als de gemeente Valkenburg onder indicator E27B/02 € 50.000 aan uitgaven verantwoord. Omdat formeel echter nog geen toestemming van de provincie is ontvangen hebben wij in bijlage 4 deze € 50.000 als onzekerheid gekwantificeerd.

Indien de toestemming van de provincie nog voor afgifte van de controleverklaring wordt ontvangen zullen wij een addendum verstrekken bij de SiSa-bijlage van fouten en onzekerheden waarin we aangeven dat deze onzekerheid niet langer bestaat.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken in principe voor 15 juli elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 4 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2015 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting door *EY People Advisory Service (EY PAS)*, welke gespecialiseerd is in fiscale vraagstukken op het gebied van werkkostenregelingen, op basis van de individuele loonstaten laten herberekenen.

Naar aanleiding van de door EY PAS uitgevoerde herberekening is door ons in bijlage 2 een gecorrigeerd controleverschil opgenomen van in totaal € 13.215.

Indien niet wordt voldaan aan paragraaf 4 WNT vervalt de optie van een goedkeurend getrouwheidsoordeel, waarbij in de onderbouwing het relevante bedrag wordt meegenomen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Waarom is het belangrijk?

De kwaliteit van de beheersorganisatie is van groot belang voor de succesvolle realisatie van de organisatie. Het gaat om de manier waarop de organisatie wordt bestuurd en geïmplementeerd. Dit omvat onder andere de structuur, de processen en de cultuur van de organisatie. Een goede beheersorganisatie zorgt ervoor dat de organisatie efficiënt en effectief opereert en in staat is om haar doelstellingen te bereiken.

De kwaliteit van de beheersorganisatie is van groot belang voor de succesvolle realisatie van de organisatie. Het gaat om de manier waarop de organisatie wordt bestuurd en geïmplementeerd. Dit omvat onder andere de structuur, de processen en de cultuur van de organisatie. Een goede beheersorganisatie zorgt ervoor dat de organisatie efficiënt en effectief opereert en in staat is om haar doelstellingen te bereiken.

Kwaliteit beheersorganisatie

De kwaliteit van de beheersorganisatie is van groot belang voor de succesvolle realisatie van de organisatie. Het gaat om de manier waarop de organisatie wordt bestuurd en geïmplementeerd. Dit omvat onder andere de structuur, de processen en de cultuur van de organisatie. Een goede beheersorganisatie zorgt ervoor dat de organisatie efficiënt en effectief opereert en in staat is om haar doelstellingen te bereiken.

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van de gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, gebaseerd op de door de gemeente Valkenburg aan de Geul verrichte verbijzonderde interne controle, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Verbijzonderde interne controle

De positie van de verbijzonderde interne controle blijft een belangrijk onderwerp binnen de gemeentesector. De positie van de verbijzonderde interne controle wordt in uw organisatie uitgevoerd door de hiervoor centraal aangestelde interne controlefunctionaris. Wij hebben met de interne controlefunctionaris afspraken gemaakt voor het komende controlejaar om de taken van de verbijzonderde interne controle ten aanzien van het sociaal domein en aanbestedingen verder te optimaliseren.

Bevindingen interne-beheersing

Op basis van onze interim-controle 2015 constateren wij dat de kwaliteit van uw beheersorganisatie vergelijkbaar is met het niveau van voorgaande jaren.

Wij constateren nieuwe aandachtspunten als gevolg van aangescherpte controlerichtlijnen op het gebied van de verbijzonderde interne control, de volledigheid van de aanbestedingen en de omvang van de controlewerkzaamheden binnen het sociaal domein. Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant door uw organisatie gevolgd worden.

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.

De jaarrekeningcontrole heeft echter geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Cybersecurity

Cybercriminaliteit breidt zich snel uit. De ongekende mogelijkheden in de digitale wereld en de daarmee samenhangende verbinding tussen mensen, mobiele apparaten en organisaties, opent een compleet nieuw speelveld aan gevoeligheden. Cyberrisico's stijgen en wijzigen continu. Elke dag werken hackers aan nieuwe technieken om de informatiebeveiliging van organisaties te doorbreken.

Wij vragen u blijvend aandacht te besteden aan informatiebeveiliging.

Rechtmatigheidsbeheer

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2015 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2015 van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij open-einde-regelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren geen overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Voorwaardencriterium

Wij toetsen de naleving van de externe wetgeving en interne regelgeving en stelden vast dat de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand kwamen.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren geen overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

Rechtmatigheidsbeheer

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform de exploitatierekening kunnen als volgt worden gespecificeerd.

Bedragen (€ 1.000)	Begroting na wijziging	Rekening 2015	Afwijking
Dotaties	9.962	10.621	(659)
Onttrekkingen	9.142	9.749	607
Per saldo	820	872	52

Wij hebben de afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting gecontroleerd en stellen vast dat deze rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

“Volledigheid” Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Binnen het BBV is een versterkte aandacht voor de “niet uit de balans blijvende verplichtingen” van gemeenten. Overeenkomstig artikel 53 van het BBV moet in de toelichting op de balans worden vermeld aan welke niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen uw gemeente voor toekomstige jaren is verbonden.

Ons valt op dat in de gemeentelijke jaarrekening 2015 geen toelichting is opgenomen van de “niet uit de balans blijvende verplichtingen”.

Wij adviseren u om vanaf komend jaar een analyse te maken van de “niet uit de balans blijvende verplichtingen”, waarbij tevens inzichtelijk wordt gemaakt op welke wijze u ervoor gezorgd heeft dat de volledigheid ervan gewaarborgd is en welke risico's deze verplichtingen met zich meebrengen. Hierbij dienen minimaal de volgende aspecten te worden betrokken in de analyse:

- ▶ verplichtingen vanuit inkoopcontracten (Wij adviseren daartoe om het contractenregister consequent bij te houden)
- ▶ verplichtingen uit huurcontracten;
- ▶ verplichtingen uit hoofde van verbonden partijen;
- ▶ Verplichtingen die de decentralisaties met zich mee hebben gebracht.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen. Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Wensen en aandachtspunten

Wensen en aandachtspunten

Wensen en aandachtspunten

Wensen en aandachtspunten

Specifieke aandachtsgebieden

Vennootschapsbelasting

Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) zijn geworden.

De nieuwe regeling op hoofdlijnen

Gemeenten en hun Gemeenschappelijke Regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door gemeenten beheerde stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelnemingen, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor ál hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden.

Gevolgen

Ondernemingsactiviteiten van gemeenten zijn door de nieuwe regeling vanaf 1 januari 2016 belast met Vpb. In het kader van de nieuwe wetgeving is in opdracht van uw organisatie in 2015 door EY TAX een Quickscan uitgevoerd op activiteiten die mogelijk onderhevig zijn aan de vennootschapsbelasting, zoals:

- ▶ Exploitatie Polfermolen
- ▶ Exploitatie parkeren
- ▶ Verhuur van sportaccommodaties
- ▶ Verhuur van eigendommen

Over de jaarlijkse (fiscale) winst is Vpb verschuldigd tegen een tarief van 25%, met een tariefsopstapje van 20% over de eerste € 200.000.

Met deze belastinglast zal jaarlijks rekening moeten worden gehouden in de begroting en jaarrekening. Ook zal uiteraard jaarlijks na afloop van het boekjaar een aangifte Vpb moeten worden ingediend. De eerste aangifte zal dus in 2017 moeten worden ingediend en mogelijk zelfs later, indien gebruik wordt gemaakt van de uitstelregeling.

Door de invoering van de Vpb-plicht per 1 januari 2016 zal een fiscale openingsbalans moeten worden opgesteld, die de vermogenstoestand per deze datum weergeeft. De samenstelling van deze openingsbalans is essentieel voor de Vpb-positie in toekomstige jaren en verdient dan ook serieuze aandacht. De activa en passiva die toerekenbaar zijn aan de belaste (en eventueel vrijgestelde) activiteiten komen als hoofdregel voor de waarde in het economische verkeer op de fiscale openingsbalans. Deze waarde komt doorgaans niet overeen met de waarde in de jaarrekening. Ook kan de fiscale winstbepaling afwijken van de commerciële winstbepaling. Daarom zal een gedegen proces moeten worden ingericht om ieder jaar van de jaarrekening tot een juiste aangifte vennootschapsbelasting te komen.

Advies

Het is van belang dat uw organisatie maatregelen treft ter voorbereiding op de aangifte Vpb 2016. Op uw verzoek geeft EY TAX u hierbij een ondersteunende rol waarbij:

- ▶ de financiële impact op de organisatie wordt bepaald doordat verschillende activiteiten in kaart zijn gebracht en te inventariseren welke activiteiten mogelijk belast dan wel niet-belastingplichtig of vrijgesteld zijn om zodoende een inschatting te maken van de financiële impact voor het jaar 2016 en latere jaren;
- ▶ de financiële openingsbalans wordt opgesteld aan de daaraan te stellen eisen;

Wensen en aandachtspunten

Specifieke aandachtsgebieden

In de begroting 2017 en Iv3 2017 kan dan de verwachte vennootschapsbelastinglast worden meegenomen.

Daarnaast is essentieel dat de nieuwe fiscale regels en daarmee samenhangende verantwoordelijkheden tijdig in uw interne processen en administratie worden geïntegreerd en dat waar nodig het kennisniveau binnen uw gemeente op het gebied van de Vpb wordt verhoogd.

Vpb en Wet Markt en Overheid

Op 1 juli 2012 is de Wet Markt en Overheid in werking getreden, die tot doel heeft potentiële concurrentievervalsing tussen publieke en private ondernemingen tegen te gaan. In deze wet was een overgangstermijn van één tot twee jaar opgenomen. Gezien deze termijn dienen vanaf 1 juli 2014 alle overheidsorganisaties die goederen of diensten op de markt aanbieden (al dan niet via hun overheidsbedrijven) te voldoen aan de gedragsregels van deze wet, te weten:

1. integrale kostendoorberekening
2. bevoordelingsverbod
3. gegevensgebruik
4. functiescheiding

De Wet Markt en Overheid zal dus van invloed kunnen zijn op het resultaat van overheidsondernemingen, waardoor de gevolgen van deze wet mogelijk van invloed zijn op de te betalen Vpb. Indien u economische activiteiten verricht, dan adviseren wij u zo spoedig deskundig advies in te winnen over de Wet Markt en Overheid, voor zover dat nog niet is gebeurd.

Fiscaliteit en decentralisaties

Sinds 1 januari 2015 zijn de decentralisaties een feit. Gemeenten zijn vanaf dat moment verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen.

Met de decentralisaties zijn op fiscaal gebied aanzienlijke risico's gemoeid. Onze ervaring is dat fiscaliteit tot op heden lang niet altijd de aandacht krijgt die het verdient.

Wij zien met name btw- en loonheffingenrisico's en in veel beperktere mate risico's op het gebied van vennootschapsbelasting. Mocht u nog geen risico-inventarisatie hebben gedaan dan adviseren wij u dit op korte termijn te doen. U zou hierbij gebruik kunnen maken van de stresstest die EY voor dit doel heeft ontwikkeld

Samenwerkingen tussen overheidsinstellingen

Feit is dat meer en meer wordt samengewerkt tussen overheidsinstellingen.

Deze samenwerkingsverbanden kunnen verschillend zijn vormgegeven. De gemeenschappelijke regeling is een bekend voorbeeld. Andere vormen zijn het bestuursmodel, het model van de centrumgemeente en het model van de shared service centers. Elke samenwerkingsvorm heeft fiscale gevolgen: de ene wat meer en de ander wat minder. Het is ook niet voor niets dat er Kamervragen zijn gesteld over btw en samenwerkingsverbanden.

Voor de ene samenwerking is alleen sprake van gevolgen op het gebied van btw (uitleen van personeel of andere btw-belaste dienstverlening?), voor de andere ook op het gebied van loonheffingen (verandering van werkgever?). Tot slot kan ook vennootschapsbelasting (gezamenlijke bv?) een rol spelen.

Vanwege de verschillende fiscale gevolgen is het van (groot) belang dat u tijdig actie onderneemt en een volledig inzicht verkrijgt. Een extra complicerende factor in dat kader is het declaratieplafond van het btw-compensatiefonds (BCF). Hierin schuilt een minder zichtbaar financieel risico.

Wensen en aandachtspunten

Specifieke aandachtsgebieden

Wanneer de declaraties van alle gemeenten en provincies gezamenlijk dit plafond overschrijden, wordt het meerdere gekort op de uitkering van het gemeentefonds en het provinciefonds. Hoewel de eventuele korting uit het gemeentefonds geen directe relatie heeft met de gedeclareerde btw, is het beter als btw-heffing helemaal kan worden voorkomen. In veel gevallen kan dat, maar er gelden voorwaarden.

Ook voor andere fiscale gevolgen geldt dat deze veelal kunnen worden beperkt. Om fiscaal zo min mogelijk kosten te hebben, is het naar onze mening en ervaring zaak om tijdig met fiscaliteit aan de slag te gaan.

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het definitieve Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV met de wijzigingen voortvloeiende uit het traject Vernieuwing BBV en uit de invoering van de Vennootschapsbelasting is op 17 maart 2016 geplaatst in het Staatsblad. Deze wijzigingen hebben enerzijds effect op de begrotingsjaren 2017 en verder van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Anderzijds hebben deze wijzigingen ook op specifieke gebieden effect op de jaarrekening 2016. In het wijzigingsbesluit is geregeld dat met een ministeriële regeling nadere regels kunnen worden vastgesteld.

Daarnaast heeft de commissie BBV naar aanleiding van het wijzigingsbesluit een aantal geactualiseerde richtinggevende notities gepubliceerd.

Bijgaand informeren we u op hoofdlijnen over de effecten voor de gemeente Valkenburg aan de Geul, wij informeren u in een later stadium door middel van onze vaktechnische uitgave Overheid over de nadere details van deze wijzigingen.

Wijzigingen begroting 2017

Met ingang van begrotingsjaar 2017 (voor openbare lichamen ingesteld op grond van de Wgr vanaf 2018) dient de gemeente Valkenburg aan de Geul rekening te houden met de volgende belangrijke wijzigingen:

- ▶ Indeling en verantwoording naar voorgeschreven **taakvelden**, deze voorgeschreven taakvelden zijn bij ministeriële regeling bepaald.
- ▶ **Invoering van voorgeschreven beleidsindicatoren**, ook deze zijn bij ministeriële regeling bepaald.
- ▶ Opnemen van een apart overzicht kosten **overhead** en meer inzicht in toerekening overhead, o.a. in overzicht overhead en paragrafen financiering en lokale heffingen.

Wensen en aandachtspunten

Specifieke aandachtsgebieden

- ▶ Meer inzicht in **prestaties verbonden partijen**, door een betere koppeling tussen eigen taken en taken uitgevoerd door verbonden partijen.
- ▶ Voor de categorie "Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut" vervalt de keuzemogelijkheid tot het wel of niet activeren. Deze investeringen dienen met ingang van 2017 te worden geactiveerd. Tevens is het niet langer toegestaan om reserves direct hierop in mindering te brengen of versneld af te schrijven.

Wij adviseren u bovenstaande zaken mee te nemen bij het opstellen van de begroting 2017.

Wijzigingen jaarrekening 2016

De eerder genoemde wijzigingen hebben pas effect op de begroting 2017 en de daarmee samenhangende jaarrekening 2017. De jaarrekening 2016 wordt echter op een aantal vlakken al geraakt door de vernieuwing BBV:

- ▶ het verplaatsen van de balanscategorie "bijdragen aan activa in eigendom van derden" van de financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa;
- ▶ het vervallen van de categorie "Niet in exploitatie genomen bouwgronden".
- ▶ nadere uitsplitsing van de ontvangen en nog te ontvangen voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel naar verstrekker, te weten:
  - ▶ Europese overheidslichamen
  - ▶ het Rijk
  - ▶ overige Nederlandse overheidslichamen
- ▶ uitbreiding verplichte toelichting aangaande bouwgronden in exploitatie.

Wij adviseren u bovenstaande zaken mee te nemen bij het opstellen van de jaarrekening 2016.

Nieuwe notities Commissie BBV

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties, zoals de wijzigende wet- en regelgeving (BBV, Omgevingswet en Vpb) en de forse afboekingen die de decentrale overheden hebben moeten nemen op haar grondexploitaties. Deze analyse heeft recent geleid tot het uitbrengen van een tweetal notities, te weten de notitie Grondexploitatie 2016 en de notitie Faciliterend grondbeleid. Beide notities treden per 1 januari 2016 in werking. De verwachting is dat de commissie op korte termijn met een herziening van de notitie Rente en een nieuwe notitie Overhead komt.

Gevolgen jaarrekening 2016 notitie Grondexploitatie

De notitie Grondexploitatie bevat een aantal wijzigingen die effect hebben op het opstellen van de grondexploitaties en mogelijk de waardering van deze grondexploitaties. Onderstaand gaan we kort in op de belangrijkste wijzigingen en de gevolgen voor gemeente Valkenburg aan de Geul. Wellicht ten overvloede merken wij op dat de commissie BBV heeft bepaald dat deze voorschriften nog niet gehanteerd behoeven te worden in de jaarrekening 2015.

De definitie van de grondexploitaties is aangescherpt. Het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans.

Wensen en aandachtspunten

Specifieke aandachtsgebieden

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal tien jaar bedragen. Hier kan eventueel door middel van het treffen van aanvullende beheersmaatregelen op basis van een raadsbesluit van afgeweken worden.

We adviseren u vroegtijdig te analyseren wat de effecten van bovenstaande stellige uitspraak is en met de (financiële) effecten rekening mee te houden in de begroting/jaarrekening 2016.

Jaarlijks dient een herziening van de grondexploitatiebegroting plaats te vinden. Een actualisatie van het grondexploitatiecomplex en de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigingen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld.

We adviseren u om met uw raad af te stemmen op welke manier invulling gegeven kan worden aan deze vereiste vanuit de commissie BBV.

De toerekening van kosten aan de BIE wordt stringenter afgebakend:

- ▶ Enkel kosten zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening mogen nog worden toegerekend.
- ▶ De toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente.
- ▶ Het is niet langer toegestaan eigen middelen (reserves) rechtstreeks ten gunste van de BIE te brengen.
- ▶ Het is niet meer toegestaan om vanuit de BIE toevoegingen aan de voorziening voor bovenwijkse voorzieningen te doen.

We adviseren u vroegtijdig te analyseren wat de effecten van bovenstaande stellige uitspraak is en met de (financiële) effecten rekening mee te houden in de begroting/jaarrekening 2016.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (2%). Op dit moment neemt de gemeente Valkenburg aan de Geul voorzieningen op tegen nominale waarde zodat deze wijziging van de regels geen invloed heeft.

Zoals in de wetwijziging aangegeven vervalt met ingang van 1 januari de categorie "Niet in exploitatie genomen bouwgronden" (NIEGG). De NIEGG's welke de gemeente op de balans per 31 december 2015 heeft opgenomen dienen te worden geherrubriceerd naar de materiële vaste activa tegen dezelfde boekwaarde als opgenomen in de jaarrekening 2015. Ten minste voor 1 januari 2020 dient de gemeente Valkenburg aan de Geul deze NIEGG's, indien van toepassing, naar lagere marktwaarde te waarderen.

In de plaats van het hanteren van de categorie NIEGG wordt het activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitaties als kosten van onderzoek en ontwikkeling onder de immateriële vaste activa wel toegestaan. Dit mag onder de volgende voorwaarden:

- ▶ De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Bro.
- ▶ De kosten mogen maximaal vijf jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie dan wel worden afgeboekt t.l.v. het jaarresultaat.
- ▶ Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit of - indien gedelegeerd - een collegebesluit.

Wensen en aandachtspunten

Specifieke aandachtsgebieden

Gevolgen jaarrekening 2016 notitie Faciliterend grondbeleid

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente ook in gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. De commissie BBV heeft ten aanzien van dit faciliterende grondbeleid een separate notitie uitgebracht, hierin zijn de volgende belangrijke aanwijzingen gedaan.

Wij adviseren u om in begrotingsjaar 2016 een deugdelijke analyse van uw grondexploitatieportefeuille te maken om een duidelijk onderscheid tussen actieve en passieve grondexploitatie te hebben in de jaarrekening 2016.

Kosten die gemaakt zijn in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen worden verhaald op derden, classificeren als vordering op de balans. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst.

Als de kosten worden verhaald op basis van een exploitatieplan, maar verrekening nog niet kan plaatsvinden doordat nog geen omgevingsvergunning is aangevraagd of nog geen posterieure overeenkomst is gesloten, dienen de gerealiseerde nog te verhalen kosten te worden verantwoord als "nog te verhalen kosten" onder de overlopende activa. Hieraan zijn wel vergelijkbare voorwaarden, zoals aan de activering van voorbereidingskosten voor actieve grondexploitaties gesteld.

EY in het accountantsdebat

EY in het accountantsdebat

EY ziet het uitvoeren van kwalitatief hoogstaande accountantscontroles waarbij we de verwachtingen van onze opdrachtgevers en stakeholders blijven overtreffen en daarbij optimaal de digitale mogelijkheden van deze tijd benutten in onze controle, als de kritieke succesfactoren voor onze organisatie. Maximale transparantie over de wijze waarop we met kwaliteit en verandering bezig zijn in onze organisatie vinden wij van groot belang, wat ook blijkt uit ons transparantieverslag.

Onze uitdaging kreeg eind 2014 een extra dimensie. Zowel onze toezichthouder AFM als de beroepsorganisatie NBA lieten zich wederom kritisch uit over de kwaliteit van de accountantscontroles. In de AFM onderzoeksrapporten en NBA-publicatie "In het publiek belang" werd onze beroepsgroep gemaand tot diverse kwaliteitsgerichte maatregelen waaronder het inregelen van een steviger en meer extern georiënteerde governance en toezichtstructuur. Bovendien werd vanuit de AFM opgeroepen tot een fundamentele gedragsverandering binnen accountantsorganisaties.

EY heeft de afgelopen jaren a tempo op de signalen uit het accountantsdebat gereageerd middels het doorvoeren van diverse verbeteracties en kwaliteitsprojecten. Daarmee zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van kwaliteitsverbetering.

Wij nemen initiatieven om een organisatie neer te zetten waarin de randvoorwaarden aanwezig zijn om het kwaliteitsgerichte gedrag mogelijk te maken en maximaal te faciliteren. Verbetermaatregelen richten zich daarom ook hierop.

De AFM beoordeelde in de zomer van 2015 of de OOB kantoren beleidsmatig aan de verwachtingen van de AFM voldoen ten aanzien van verandering en verbetermaatregelen. In oktober 2015 bracht zij haar dashboardrapport hierover uit. EY scoorde hierin een 4,1 op een schaal van 1-5. Een totaalscore van 4,1 doet ons realiseren dat we zeker op de goede weg zijn maar de eindstreep van deze eerste fase nog niet helemaal hebben behaald.

De wijze waarop EY invulling geeft aan haar "relatie" met de omgeving wordt door de AFM als zeer positief beoordeeld. Wij voeren al een aantal jaren een actieve stakeholderdialoog (zie ey.nl/eystakeholderdialoog) om daadwerkelijk van elkaar te kunnen leren.

In het AFM dashboardonderzoek is ook de status van de opvolging op de maatregelen uit het rapport "In het publiek belang" meegenomen.

De NBA ontsluit de voortgang van de implementatie van de 53 maatregelen uit het rapport In het publiek belang, die op basis van een self assessment door de kantoren wordt ingevuld. De meest actuele status is te raadplegen via toekomst.nba.nl/kantoor/5/ey.

Naast het accountantsdebat, vraagt ook de mate van digitalisering en automatisering om vernieuwing en verandering. EY heeft daarvoor de afgelopen jaren in belangrijke mate geïnvesteerd in een state-of-the-art auditplatform en data-analyse tools. Zie bijlage 4 voor nadere informatie.

Bijlagen

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 wordt een gewijzigde ViO van kracht vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn.

Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ drs. N.A.J. Silverentand RA betrokken sinds boekjaar 2012
- ▶ drs. H.H.C. Degens RA betrokken sinds boekjaar 2015

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurancedienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is; of
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij bevestigen u dat dergelijke geschenken niet door ons verstrekt zijn dan wel ontvangen.

Overzicht gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage 2

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd.

Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen (bijlage 3) van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen			
Jaarrekeningpost	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Omschrijving controleverschil en het effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag
Crediteuren	€ 844.433	<p>Het gecorrigeerd controleverschil betreft een afgrenzingsverschil waarbij de facturatie in 2016 heeft plaatsgevonden terwijl de kosten aan boekjaar 2015 toebehoren. Omdat sprake is van kosten die gemaakt zijn in het kader van de nieuwbouw St. Joseph /Renovatie de Plenkert is het controleverschil als investering onder de materiële vaste activa verantwoord.</p> <p>Het gecorrigeerde controleverschil heeft geen effect op de interne beheersing en geen impact op het gerealiseerd resultaat omdat het bedrag onder de materiële vaste activa als investeringskrediet is verantwoord.</p>	
Overlopende activa	€ 104.317	<p>Onder de overlopende activa is de transitorische rente van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. als te betalen rente verantwoord hetgeen correct is aangezien de rente betrekking heeft op boekjaar 2015. Daarnaast was een boeking van deze rente opgenomen als vooruitbetaalde rente hetgeen niet juist is omdat de rekening gebrachte rente niet vooruitbetaald was maar betrekking had op boekjaar 2015. Derhalve heeft de gemeente dit controleverschil in haar jaarrekening gecorrigeerd.</p> <p>Het gecorrigeerde controleverschil heeft geen effect op de interne beheersing.</p>	

Overzicht gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage 2

Gecorrigeerde verschillen			
Jaarrekeningpost	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Omschrijving controleverschil en het effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag
WNT	€ 13.215	<p>Wet Normering Topinkomens (WNT)</p> <p>In het kader van de jaarrekening 2015 is een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen de gemeente organisatie. Tevens is vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting door <i>EY People Advisory Service (EY PAS)</i>, welke gespecialiseerd is in fiscale vraagstukken op het gebied van werkkostenregelingen, op basis van de individuele loonstaten laten herberekenen. Naar aanleiding van de door EY PAS uitgevoerde herberekening is een verschil geconstateerd van in totaal € 13.215. Dit controleverschil heeft geen impact op het gerealiseerd resultaat ultimo boekjaar 2015. Echter heeft dit verschil wel betrekking heeft op de presentatie en toelichting in de jaarrekeningstukken.</p> <p>Wij hebben d.d. 14 juli 2016 het controleverschil en de gevolgen hiervan op het getrouwheidsoordeel bij de gemeente onder de aandacht gebracht. De cijfers zijn in de toelichting van de jaarrekening aangepast.</p>	25
PGB	€ 53.112	<p>De lasten inzake de PGB's waren in de concept jaarrekening voor € 53.112 hoger opgenomen dan de kosten volgens de opgave van SVB van juli 2016. Dit verschil is in de definitieve jaarrekening gecorrigeerd.</p>	18

Overzicht ongecorrigeerde controleverschillen

Bijlage 3

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de "Bevestiging bij de jaarrekening" gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, voor zover dit niet gebeurt, worden deze meegenomen in onze foutevaluatie.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het gerealiseerd resultaat;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Voorziening vakantiegeldverplichting Het ongecorrigeerd controleverschil van € 199.195 heeft geen impact op het gerealiseerd resultaat maar betreft een reclassificatie.	€ 199.195	Pagina 22
Afschrijvingskosten huisvesting onderwijs en renovatie Het ongecorrigeerd controleverschil heeft een negatieve impact van € 96.851 op het gerealiseerd resultaat ultimo boekjaar 2015.	€ 96.851	Pagina 22

Overzicht van onzekerheden naar aanleiding van de controle

Bijlage 3

Overzicht van onzekerheden

Naar aanleiding van onze controle hebben wij bijgaande onzekerheden met het college besproken. Aangezien de betreffende bevindingen bestaan uit onzekerheden leiden deze niet tot correctie in de jaarrekening.

Onzekerheden in de controle	
Post/omschrijving verschil	Bedrag €
Lasten PGB's/SVB	918.344
Verantwoording Centrumgemeente Maastricht: gerapporteerde onzekerheden	471.426
Jeugdzorg	53.112
Ontbrekende Controleverklaring en verantwoording ZorgLokaal	2.622.237
Totaal onzekerheden Getrouwheid	4.065.119
Totaal onzekerheden Rechtmatigheid (saldering niet toegestaan)	4.351.565

SiSa-bijlage

Bijlage 4

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2015	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D11	Wet participatiebudget 2014	Geen	€ 0	n.v.t.
E11B	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	Geen	€ 0	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Onzekerheid € 50.000*	€ 0	Zie pagina 24.
SZW G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	Geen	€ 0	n.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet Gemeentedeel 2015	Geen	€ 0	n.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	Geen	€ 0	n.v.t.

* Wij verwijzen naar pagina 24 voor een toelichting op deze onzekerheid

Innovatie van accountantscontrole genereert kwaliteit en waarde

Bijlage 5

In ons streven naar verbetering van onze sector werken wij voortdurend aan innovatie van de accountantscontrole zodat deze beter aansluit bij de veranderende eisen van bedrijven, toezichthouders en beleggers. Wij hebben een aantal van de meest toonaangevende strategie- en designbureaus ter wereld ingehuurd, die zich samen met ons sterk maken voor onze innovatie. Op deze manier verbeteren wij onze technologie en analyses en de vaardigheden en capaciteiten van onze medewerkers. Volgens ons zijn accountantscontroles vandaag de dag zowel een wetenschapsdiscipline als een kunstvorm. Wetenschap staat voor accuratesse, zorgvuldigheid, techniek, vaste procedures en methodiek. Kunst staat voor het onafhankelijk denken, de kritische houding en het beoordelingsvermogen dat onze medewerkers in de loop der jaren hebben ontwikkeld. Samen vormen deze factoren een garantie voor kwaliteit, vertrouwen, transparantie en perspectief.

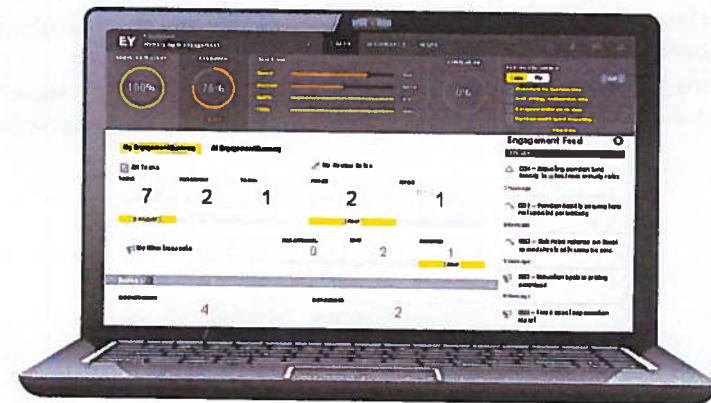
Met onze innovatie willen wij onze controles verbeteren: Wij combineren geavanceerde technologie en online tools met de expertise en het beoordelingsvermogen van de individuele accountant om hogere kwaliteit met meer relevantie en waarde te creëren.

EY Canvas – ons geavanceerde wereldwijde auditplatform

Met EY Canvas zijn alle teamleden verbonden via één wereldwijde methodologie en één online auditplatform, met als resultaat een accountantscontrole die naadloos voldoet aan alle eisen. Bovendien zijn wij in staat om de kwaliteit van onze controle verder te optimaliseren doordat EY Canvas:

- ▶ ons beter in staat stelt om risico's te identificeren en aan te pakken zodat wij meteen verslag kunnen uitbrengen van onze bevindingen;

- ▶ gecentraliseerde planning en controle van de wereldwijde accountantscontrole mogelijk maakt, waardoor het hoofdteam beter en gericht kan werken;
- ▶ het mogelijk maakt om onze auditbenadering snel aan te passen en in alle regio's relevante wijzigingen door te voeren om te voldoen aan de steeds veranderende eisen van toezichthouders;
- ▶ ons in staat stelt om de status van de controle in real time te monitoren;
- ▶ het mogelijk maakt om de uitkomsten van onze wereldwijde controle direct te markeren en te delen;
- ▶ de wijze waarop informatie en verzoeken door onze teams worden gedeeld en gemonitord optimaliseert via onze online portal.

Innovatie van accountantscontrole genereert kwaliteit en waarde

Bijlage 6

EY Helix - onze wereldwijde suite gegevensanalysetools

EY Helix, onze suite gegevensanalysetools, stelt ons in staat om de kwaliteit van onze accountantscontroles verder te optimaliseren omdat de suite:

- ▶ garant staat voor betrouwbaardere financiële verslaglegging doordat wij verborgen patronen en trends in uw financiële gegevens kunnen identificeren en u meer inzicht kunnen geven in uw bedrijfsvoering;
- ▶ ons in staat stelt om een diepgaander inzicht in uw bedrijf te krijgen door analyse van grotere hoeveelheden relevante gegevens, zodat wij een completer beeld van uw activiteiten hebben en belangrijke risico's kunnen identificeren;
- ▶ trends en afwijkingen in uw processen en controles signaleert en ons helpt om ons onderzoek op de juiste deelgebieden te concentreren;
- ▶ relevante feedback en inzichten leveren tijdens de controle, zodat u uw bedrijfsprocessen en -controles kunt optimaliseren;
- ▶ uw team kostbare tijd en moeite bespaart dankzij onze wereldwijd geïntegreerde tools voor gegevensverzameling en gegevensextractie.

